

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอ.....แม่ทา..... จังหวัด.....ลำพูน.....
ข้อมูล ณ วันที่..๕..เดือน...สิงหาคม พ.ศ.....๒๕๖๘.....

.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุลนายดำรง จินะกาศ.....

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ...๓๖..หมู่ที่ ๑ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
โทรศัพท์ ๐๘๑-๗๒๔๗๓๒๗.....Facebook Ad Jinakad Line ...ดำรง จินะกาศ.....

เกิด พ.ศ. ๒๕๐๘ ปัจจุบันอายุ ๖๑ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ...ปริญญาโท..

สถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น.....

คณะ/สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์.....

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๓๕๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ลำไย

๑.๑ แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๒ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑) แปลงเรียนรู้ลำไยคุณภาพ

๒) แปลงเรียนรู้การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๖ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

- ๓.๑ ฐานที่ ๑ การให้น้ำอย่างรู้คุณค่า การเรียนรู้และคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์การใช้น้ำ
- ๓.๒ ฐานที่ ๒ การทำปุ๋ยหมักได้ต้นลำไย
- ๓.๓ ฐานที่ ๓ การเตรียมต้นก่อนราดสารโปแตสเซียมคลอไรด์
- ๓.๔ ฐานที่ ๔ เทคนิคการราดสารโปแตสเซียมคลอไรด์
- ๓.๕ ฐานที่ ๕ การดูแลลำไยหลังการติดผล
- ๓.๖ ฐานที่ ๖ วิธีการตัดแต่งซ่อผล

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๕ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย
 - ๑) การผลิตลำไยคุณภาพ
 - ๒) การบริหารจัดการผลผลิตกับตลาดลำไย
- ๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย
 - ๑) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลำไย
- ๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย
 - ๑) การบริหารจัดการน้ำในแปลง
- ๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)
 - ๑) การผลิตลำไยคุณภาพ

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

๕.๑ ประธาน ศพก.ระดับจังหวัด ประชุมและขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด

๕.๒ เกษตรกรต้นแบบ ศพก. เสนอปัญหาและความต้องการจากฐานราก

๕.๓ ใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่จากหน่วยงานวิชาการ

๕.๔ บูรณาการแผนกับงบประมาณจากหลายหน่วยงาน เช่น สถานีพัฒนาที่ดินลำพูน ประมงจังหวัดลำพูน สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

๖.๑ มีการระดมความคิดเห็นจากเกษตรกรต้นแบบ คณะกรรมการ ศพก. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๖.๒ จัดทำโดยใช้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง - จุดอ่อน

๖.๓ มีการประชุมคณะกรรมการ ศพก. และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ ๑ - ๒ ครั้งก่อนสรุปเป็นแผนเสนอระดับอำเภอ/จังหวัด

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

- แรงบันดาลใจในการปรับเปลี่ยนจากวิธีการทำเกษตรแบบดั้งเดิม มาสู่การใช้หลักวิชาการและเทคโนโลยี เกิดขึ้นจากปัญหาที่สะสมมานาน ทั้ง ราคาผลผลิตที่ตกต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ประกอบกับ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น จากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีควบคุมศัตรูพืชที่มีราคาสูง

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

- การทำการเกษตรในระบบ เชิงเดี่ยว ที่พึ่งพาผลผลิตชนิดเดียว ทำให้มีความเสี่ยงสูงทั้งด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ความไม่แน่นอนของสภาพอากาศ เช่น ฝนทิ้งช่วง ภัยแล้ง หรือฝนตกผิดฤดู ซึ่งกระทบต่อการวางแผนการผลิต อีกทั้งความผันผวนของราคาผลผลิตในตลาด ทำให้ไม่สามารถคาดการณ์รายได้ล่วงหน้า และยังมีต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะค่าปุ๋ยและแรงงาน

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- วิเคราะห์ดินและการผสมปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ เพื่อให้ใช้ปุ๋ยอย่างเหมาะสม ลดการใช้เกินความจำเป็น ช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการดูดซึมของพืช

- พัฒนาแปลงด้วยระบบมินิสปริงเกอร์ ที่สามารถควบคุมการให้น้ำได้ตามระยะการเจริญเติบโตของต้นลำไย ช่วยประหยัดน้ำและเพิ่มอัตราการติดผล

- ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี เพื่อฟื้นฟูโครงสร้างดิน เพิ่มจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ ลดสารตกค้างและยืดอายุการใช้พื้นที่เพาะปลูก

- ตัดแต่งกิ่งและการควบคุมช่อดอกตามหลักวิชาการ เพื่อจัดการปริมาณและคุณภาพผลผลิตให้สมดุลป้องกันการเน่าเสียของต้น

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

- เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่จริง เช่น ปัญหาดินเสื่อมสภาพ ต้นทุนการผลิตสูง และโรคแมลง

- เข้ารับการอบรมและศึกษาจาก ศพก. ต้นแบบและหน่วยงานวิชาการ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทา สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน และหน่วยงานอื่นๆ ตามโอกาส

- ทดลองในแปลงขนาดเล็ก เช่น ทดลองใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีในแปลงลำไยบางส่วนก่อน

- ปรับปรุงและขยายผล เมื่อได้ผลผลิตที่ดีขึ้นจึงขยายผลทั้งระบบในแปลงของตนเอง และจัดเป็นแปลงเรียนรู้

- บันทึกผลการทดลองและเปรียบเทียบข้อมูลก่อน - หลัง เพื่อใช้เป็นข้อมูลวิชาการและถ่ายทอดต่อเกษตรกรรายอื่น

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

(๑) เก็บตัวอย่างดิน จากพื้นที่แปลงปลูกลำไยหลายจุด แล้วส่งวิเคราะห์ที่สำนักงานพัฒนาที่ดิน

(๒) รอฟผลการวิเคราะห์ ซึ่งจะระบุค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH), อินทรีย์วัตถุ, ฟอสฟอรัส, โพแทสเซียม และอื่นๆ

(๓) ประเมินนักวิชาการ เพื่อคำนวณอัตราการใช้ปุ๋ยแต่ละชนิดให้เหมาะสมกับค่าดิน และการผสมปุ๋ยใช้เอง

(๔) ใส่ปุ๋ยตามระยะพัฒนาการของต้นลำไย เช่น ปุ๋ยบำรุงต้น ปุ๋ยสะสมอาหาร และปุ๋ยช่วงติดดอก

(๕) เสริมด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก เพื่อรักษาสภาพดินในระยะยาว

(๖) การเลือกพันธุ์ลำไยที่เหมาะสมกับสภาพอากาศปัจจุบัน

(๗) ปรับเปลี่ยนมาการผลิตลำไยที่ตอบสนองตลาด เช่น แบ่งโซนพื้นที่ผลิตลำไยนอกฤดู

๒ โซน ในฤดู ๑ โซน

(๘) พิจารณาความทนโรคแมลงและสภาพแวดล้อม เพื่อให้ลดการใช้สารเคมี

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด...๑..ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ลำไย พื้นที่ปลูก จำนวน ๔๕ - ๐- ๐ (ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมดชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) -ไม่มี-

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมดชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) -ไม่มี-

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมดชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) -ไม่มี-

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ลำไย มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

- ๑.๑) ปุ๋ยและสารเคมี เป็นเงิน..... ๕,๑๐๐.....บาท/ไร่
 ๑.๒) แรงงาน/ตัดแต่งกิ่ง/เก็บเกี่ยว เป็นเงิน..... ๖,๐๐๐.....บาท/ไร่
 ๑.๓) ค่าบำรุงระบบน้ำสปริงเกอร์ เป็นเงิน..... ๕๐๐.....บาท/ไร่
 ๑.๔) ค่าสารโพแทสเซียมคลอไรด์ เป็นเงิน.....๗๐๐.....บาท/ไร่
 ๑.๕) ค่าสาธารณูปโภคและอื่น เป็นเงิน.....๒,๐๐๐.....บาท/ไร่
 รวมต้นทุนการผลิต๑๔,๓๐๐.....บาท/ไร่
 รายได้๑๘,๓๕๐..บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

- ๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)
 ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....
 เฉลี่ยรายได้วันละ.....-.....บาท/วัน
- ๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)
 ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....
 เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....-.....บาท/สัปดาห์
- ๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
 ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....
 เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....-.....บาท/เดือน
- ๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
 ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ลำไย และ ฝรั่ง
 เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๔๕๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๒.๔.๑ สลับพื้นที่แบ่งโซนการผลิตลำไยเพื่อฟื้นฟูและปรับปรุงบำรุงดิน

๒.๔.๒ สร้างการรับรู้ชุมชนให้สอดคล้องเรียนรู้ต่อยอดให้ชุมชนอำเภอแม่ทา

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

๑) การผลิตปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุทางการเกษตรในแปลง

- ลดการเผาเศษซากพืชในแปลง ซึ่งช่วยลดควันและฝุ่นละออง PM ๒.๕ ในพื้นที่
- เปลี่ยนของเสียให้เป็นทรัพยากร ด้วยการทำปุ๋ยหมักจากใบไม้ กิ่งไม้ และเศษหญ้า ช่วย

ปรับปรุงดินและลดการใช้ปุ๋ยเคมี

- ส่งเสริมการหมุนเวียนธาตุอาหารในระบบนิเวศ ทำให้ดินมีชีวิตและความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น

อย่างยั่งยืน

๒) การเผาถ่านจากการตัดแต่งกิ่งลำไย

- เปลี่ยนวัสดุเหลือใช้เป็นถ่านเชื้อเพลิงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม
- ลดการเผาทิ้งแบบไร้ประโยชน์ ซึ่งก่อให้เกิดมลภาวะ
- ถ่านที่ได้ยังสามารถใช้ในวิถีชีวิตชุมชน เช่น เป็นเชื้อเพลิงทำอาหาร หรือเป็นวัสดุรองก้น-

ความชื้น

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑) การลดการใช้สารเคมี

- การใช้ปุ๋ยหมักและการทำเกษตรผสมผสานช่วยลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง
- ส่งผลให้คุณภาพน้ำในพื้นที่ดีขึ้น ไม่มีสารเคมีตกค้างที่ไหลลงแหล่งน้ำธรรมชาติ
- เกษตรกรและครอบครัวมีสุขภาพที่ดีขึ้นจากการลดการสัมผัสสารเคมี

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีมีความรู้ลึกซึ้งด้านข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของพื้นที่ เกษตรกรต้นแบบในศพก. ตำบลแม่ทา มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ทั้งด้าน ดิน น้ำ และภูมิอากาศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการผลิตสินค้าเกษตร โดยเฉพาะการปลูกลำไย – สินค้าหลักของชุมชน สามารถวิเคราะห์และวางแผนการผลิตได้อย่าง

แม่นยำ ไม่ว่าจะเป็น ช่วงเวลาการทำช่อดอกให้เหมาะสมกับสภาพอากาศ การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง และการใช้ปุ๋ยตามผลการวิเคราะห์ดิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดูดซึมและลดการสูญเสีย โดยความรู้เหล่านี้ช่วยลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและตลาด ทำให้การผลิตมีความมั่นคงและยั่งยืนมากขึ้น

๔.๑.๒ การให้บริการอบรม ศึกษางาน และถ่ายทอดความรู้ ศพก. ได้จัดตั้งเป็น ศูนย์เรียนรู้ภาคสนาม ที่เปิดให้กลุ่มเกษตรกรในอำเภอแม่ทาและพื้นที่ใกล้เคียงเข้ารับการอบรมและศึกษางานอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการเรียนรู้แบบ “ลงมือทำจริง” (Learning by Doing) ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การตัดแต่งกิ่งลำไยตามหลักวิชาการ การผลิตปุ๋ยหมักได้ต้นลำไย โดยเกษตรกรต้นแบบจะทำหน้าที่เป็น วิทยากรชุมชน โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เน้นตัวอย่างจริงจากแปลงของตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ได้ทันที

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหการผลิต เกษตรกรต้นแบบทำหน้าที่เป็น ศูนย์ให้คำปรึกษาด้านการเกษตร สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ โดยให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาที่พบบ่อย เช่น การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช การฟื้นฟูดินเสื่อมคุณภาพ และการจัดการน้ำในช่วงขาดแคลน การรับเรื่องร้องเรียนและลงพื้นที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเพื่อหาแนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบ โดยมีเกษตรกรเข้ารับคำปรึกษาเฉลี่ย ๕๐-๘๐ รายต่อปี และมากกว่า ๗๐% สามารถนำแนวทางไปใช้ได้จริง จนเห็นผลในแปลงของตนเอง

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ การแจ้งเตือนผ่านไลน์กลุ่มชุมชน การติดป้ายประชาสัมพันธ์ในแปลงเรียนรู้ การจัดเวทีให้ความรู้ทุกไตรมาส การจัดทำเอกสารคู่มือแผ่นพับ และแนวทางปฏิบัติที่เข้าใจง่าย โดยข้อมูลที่เผยแพร่ครอบคลุมทั้งด้านเทคโนโลยีการผลิต ราคาผลผลิต สถานการณ์ภัยธรรมชาติ และนโยบายภาครัฐ ช่วยให้เกษตรกรมีข้อมูลครบถ้วนในการตัดสินใจ

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร) องค์ความรู้ที่พัฒนาในศพก. ได้รับการขยายผลอย่างเป็นระบบผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ การถ่ายทอดผ่าน กลุ่มแปลงใหญ่ และ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน การจัดตั้ง แปลงเรียนรู้ส่วนตัว ของเกษตรกรที่นำความรู้ไปปรับใช้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายในตำบลและหมู่บ้านใกล้เคียง แนวทางที่ได้รับความนิยม ได้แก่ การใช้ปุ๋ยตามผลวิเคราะห์ดิน การผสมผสานปุ๋ยอินทรีย์กับปุ๋ยเคมี และการจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง ๑๐-๒๐% มีผลผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๑๐-๒๕% เกษตรกรมีความมั่นใจและตัดสินใจทางการผลิตได้ดีขึ้น

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ ศพก. มีบทบาทเป็น แกนนำในการประสานงาน ระหว่างเกษตรกรกับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาที่ดิน ร่วมกันดำเนินงานสำคัญ ได้แก่ การวางแผน โชนิงพื้นที่เกษตร ให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การสนับสนุนการอบรมและถ่ายทอดความรู้ในหมู่บ้านต่าง ๆ การผลักดันการผลิตลำไยคุณภาพและเกษตรปลอดภัย

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

ในฐานะประธานคณะกรรมการ ศพก. เกษตรกรต้นแบบมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานศูนย์ ร่วมกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ และควบคุมคุณภาพการจัดการฐานเรียนรู้ รวมถึงการจัดประชุมหารือกับคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นประจำทุกไตรมาส และเป็นตัวแทนในการประสานงานกับสำนักงานเกษตร

อำเภอเพื่อเสนอแผนงานและของงบประมาณสนับสนุน นอกจากนี้ ยังเป็นผู้แทนเข้าร่วมเวทีประชุมระดับอำเภอ และจังหวัดในฐานะผู้นำภาคเกษตร

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน การได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ถือเป็นความภาคภูมิใจที่ยิ่งใหญ่ เพราะได้มีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชน โดยสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรที่ถูกต้องและทันสมัย ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงในอาชีพ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ที่สำคัญคือการได้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของชุมชนจากการนำความรู้ไปใช้จริง เป็นแรงผลักดันให้ตั้งใจพัฒนาศูนย์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

บทบาทของผู้นำอย่างเป็นทางการ คือการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งมีหน้าที่วางแผน และตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมของ ศพก. รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานรัฐ ส่วนในรูปแบบไม่เป็นทางการ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา เป็นพี่เลี้ยง และเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่และคนในชุมชน โดยใช้แนวทางการนำโดยการลงมือทำจริง และรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

แม้จะมีภารกิจด้านการเกษตรของตนเอง แต่ได้สละเวลาส่วนตัวเพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้ความปรึกษาแก่เพื่อนเกษตรกร รวมทั้งเข้าร่วมประชุม วางแผน และขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานรัฐและชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน สิ่งที่ได้รับกลับมาคือความสุขที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับพื้นที่ของตน

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“การทำเกษตรอย่างมีความสุข เริ่มจากหัวใจที่รักในงาน” การเกษตรไม่ใช่เพียงแค่การหาเลี้ยงชีพ แต่คือ วิถีชีวิตที่เต็มเต็มความหมาย การทำงานในทุกๆ วัน สวนไร่ จะงดงามก็ต่อเมื่อทำด้วยใจที่รักและศรัทธา แม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรค ทั้งด้านสภาพอากาศ ราคาผลผลิต หรือปัญหาการผลิต แต่หากเรายังมี ความสุขในทุกขั้นตอน พร้อมเปิดใจเรียนรู้ และไม่หยุดพัฒนาตนเอง ก็จะสามารถดำเนินชีวิตเกษตรกรได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ความสุขจากการทำเกษตร จึงไม่ได้วัดที่ผลตอบแทนเพียงอย่างเดียว แต่คือ ความพึงพอใจในทุกเช้าที่ได้เดินดูสวน ได้เห็นต้นไม้เติบโต และได้แบ่งปันผลผลิตให้ครอบครัว นั่นคือหัวใจของการทำเกษตรอย่างแท้จริง

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

- ๑) นายดำรง จินะกาศ (เกษตรกรต้นแบบ)
- ๒) นายชยันต์ แก้วกาศ (คณะกรรมการ ศพก.)
- ๓) นายธีรศักดิ์ จินมัยชา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
- ๔) นางสาววราภรณ์ ปันสุรัตน์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
- ๕) นายกฤษฎา ยาสุมุท นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
- ๖) นางสาวพรสวรรค์ นิลสนธิ เกษตรอำเภอมะนัง (ที่ปรึกษา)

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๒.๑ กระบวนการถอดบทเรียน

การถอดบทเรียนในครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต้นแบบ คณะกรรมการ ศพก. และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ผ่านขั้นตอนดังนี้

- ๑) การประชุมเตรียมการและกำหนดประเด็น
- ๒) ร่วมกันกำหนดหัวข้อหลักและประเด็นสำคัญในการถอดบทเรียน
- ๓) วางแผนและกำหนดผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- ๔) การเก็บข้อมูลภาคสนาม
- ๕) ดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่
- ๖) สืบค้นและตรวจสอบพื้นที่จริงของแปลงเรียนรู้และฐานเรียนรู้
- ๗) ถ่ายภาพประกอบและบันทึกวิดีโอเพื่อใช้ประกอบการสังเคราะห์ข้อมูล
- ๘) การสอบทานข้อมูลร่วมกัน
- ๙) นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลของสำนักงานเกษตรอำเภอ และข้อมูลเชิง

วิชาการ

- ๑๐) จัดเวทีร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลกับคณะกรรมการ ศพก. และผู้เกี่ยวข้อง
- ๑๑) การสังเคราะห์และจัดทำรายงาน
- ๑๒) นำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์เพื่อสรุปผลเป็นบทเรียนที่เป็นรูปธรรม
- ๑๓) จัดทำรูปเล่มรายงานและนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ เครื่องมือที่ใช้

- ๑) การสัมภาษณ์เชิงลึก
- ๒) ใช้แบบคำถามปลายเปิดเพื่อเก็บข้อมูลเชิงประสบการณ์จากเกษตรกรต้นแบบและ

คณะกรรมการ ศพก.

- ๓) การตรวจสอบพื้นที่จริง

๔) ลงพื้นที่เพื่อดูการดำเนินงานจริงในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ และกิจกรรมทางการเกษตรต่าง ๆ การสอบทานกับข้อมูลพื้นฐาน ใช้ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรอำเภอ พื้นที่แปลงเกษตรจริง และเอกสารราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนปฏิบัติการ ศพก., ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ข้อจำกัดด้านเวลา ของเกษตรกรต้นแบบและคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งต้องทำงานด้านการเกษตร ควบคู่กับการเข้าร่วมถอดบทเรียน ทำให้ต้องนัดหมายล่วงหน้าและปรับตารางอย่างยืดหยุ่น

การเข้าถึงข้อมูลบางส่วนที่ยังไม่เป็นระบบ หรือไม่มีการบันทึกไว้อย่างเป็นทางการ ทำให้ต้องใช้ เวลาในการสอบถามและยืนยันข้อมูล

ข้อจำกัดในการสื่อสารข้อมูลเชิงวิชาการ ให้เข้าใจง่ายและเป็นรูปธรรมสำหรับเกษตรกรบางราย

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการเตรียมแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลผลการดำเนินงาน ศพก. อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สะดวก ต่อการถอดบทเรียนในอนาคต

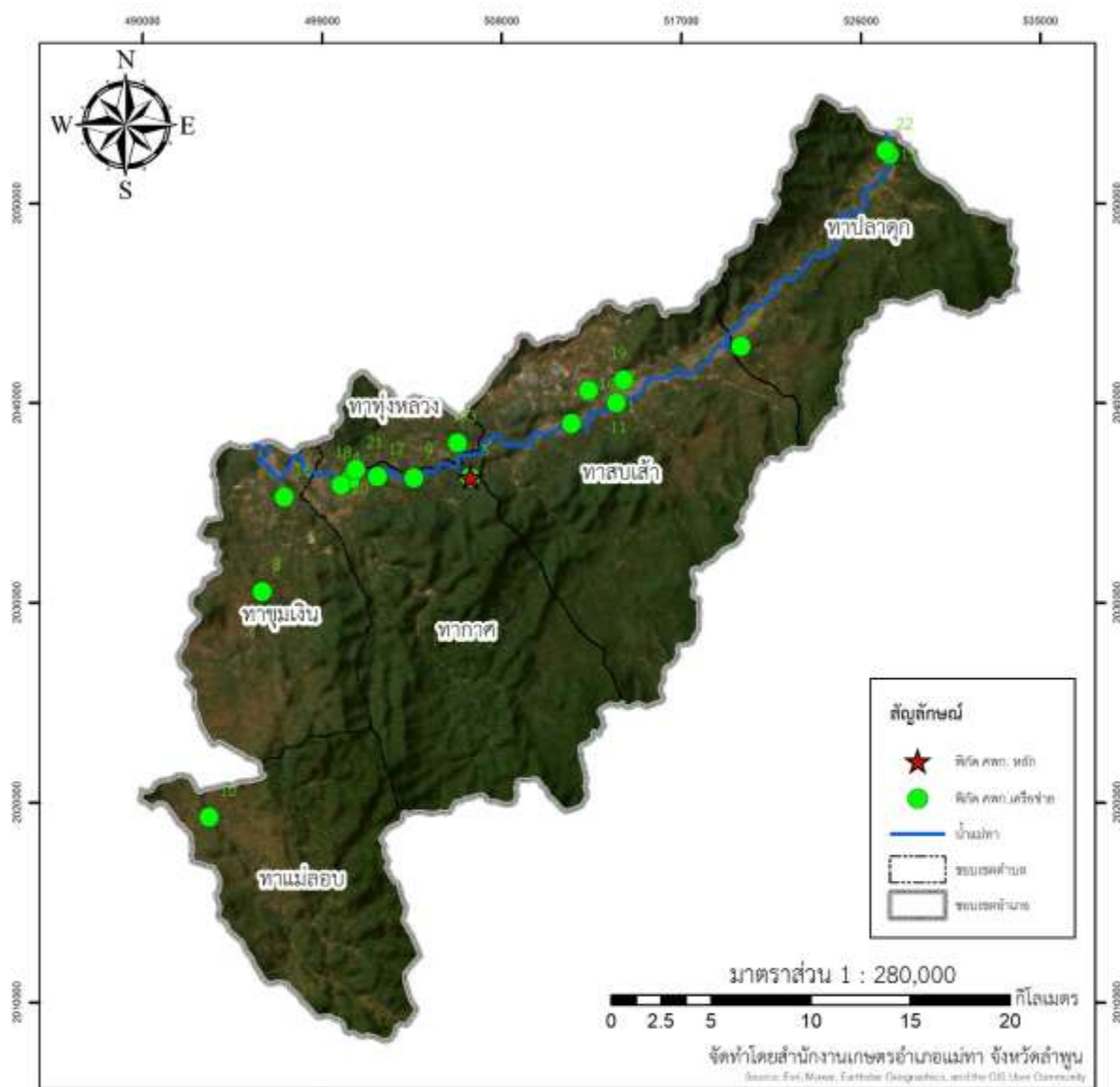
ควรจัดอบรมเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่เรื่อง เทคนิคการถอดบทเรียนแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มศักยภาพ ในการถอดบทเรียนในระยะยาว

ส่งเสริมให้มีการถ่ายทำวิดีโอหรือสื่อมัลติมีเดียประกอบสรุปบทเรียน ศพก. ต้นแบบ ระดับจังหวัด เพื่อให้เข้าถึงเกษตรกรได้หลากหลายกลุ่มมากยิ่งขึ้น

ภาคผนวก

แผนที่แสดง ที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และ ศูนย์เครือข่าย
อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลักของศูนย์เครือข่าย	หมู่	ตำบล	ท	ย	ชื่อ-สกุล ประธานศูนย์
1	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	1	ท่าหมื่นเงิน	513758	2040050	นายจิโรจน์ ใจภัก
2	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	1	ท่าหมื่นเงิน	513758	2040050	นายจิโรจน์ ใจภัก
3	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	5	ท่าหมื่นเงิน	505790	2038021	นายจิโรจน์ ใจภัก
4	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	3	ท่าหมื่นเงิน	499996	2035909	นายจิโรจน์ ใจภัก
5	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	1	ท่าหมื่นเงิน	506423	2036303	นายจิโรจน์ ใจภัก
6	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	6	ท่าหมื่นเงิน	519979	2042851	นายจิโรจน์ ใจภัก
7	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	13	ท่าหมื่นเงิน	511493	2038994	นายจิโรจน์ ใจภัก
8	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	9	ท่าหมื่นเงิน	495983	2030569	นายจิโรจน์ ใจภัก
9	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	12	ท่าหมื่นเงิน	503606	2036270	นายจิโรจน์ ใจภัก
10	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	1	ท่าหมื่นเงิน	493336	2019289	นายจิโรจน์ ใจภัก
11	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	1	ท่าหมื่นเงิน	513758	2040050	นายจิโรจน์ ใจภัก
12	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	1	ท่าหมื่นเงิน	493336	201289	นายจิโรจน์ ใจภัก
13	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	5	ท่าหมื่นเงิน	505790	2038021	นายจิโรจน์ ใจภัก
14	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	2	ท่าหมื่นเงิน	512349	2040651	นายจิโรจน์ ใจภัก
15	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	1	ท่าหมื่นเงิน	527445	2052481	นายจิโรจน์ ใจภัก
16	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	9	ท่าหมื่นเงิน	497097	2035316	นายจิโรจน์ ใจภัก
17	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	1	ท่าหมื่นเงิน	501786	2036331	นายจิโรจน์ ใจภัก
18	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	4	ท่าหมื่นเงิน	500392	2036198	นายจิโรจน์ ใจภัก
19	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	3	ท่าหมื่นเงิน	514104	2041170	นายจิโรจน์ ใจภัก
20	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	5	ท่าหมื่นเงิน	499939	2035923	นายจิโรจน์ ใจภัก
21	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	4	ท่าหมื่นเงิน	500690	2036699	นายจิโรจน์ ใจภัก
22	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวนลำไยแม่ต๋อน	ศูนย์จัดการดินอินทรีย์สวน (สบป.)	1	ท่าหมื่นเงิน	527261	2052664	นายจิโรจน์ ใจภัก